

9. Chavchavadze, N. (1989). Kul'tura ta tsinnosti [Culture and values] Tbilisi. 171 s. [in Ukrainian]

10. Shevchenko, I. (1996). Deyaki aspekty problemy harmonizatsiyi dukhovnoho svity lyudyny zasobamy muzychnoho mystetstva [Some aspects of the problem of harmonizing the spiritual world of a person by means of musical art]. Zb. nauk. Prats' "Lyudyna, kul'tura, dukhovnist'". Vyp. 11. Kyiv [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОСІНСЬКА Наталя Леонідівна – доктор філософії, старший викладач кафедри вокального виконавства Українського державного університету імені Михайла Драгоманова; провідний майстер сцени, артист-вокаліст та хормейстер Київського академічного камерного хору «Хрещатик».

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх вчителів музичного мистецтва вищих навчальних закладів, вокально-хорове мистецтво, вокальна підготовка, методик музичного мистецтва.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOSINSKA Natalya Leonidivna – Doctor of Philosophy, senior lecturer at the Department of Vocal Performance at Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University. Leading stage master, vocalist and choirmaster of the Khreshchatyk Kyiv Academic Chamber Choir.

Scientific interests: professional training of future teachers of musical art in higher educational institutions, vocal and choral art, vocal training, methods of musical art.

Стаття надійшла до редакції 04.02.2024 р.

УДК 8.03(477); 37.036

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-353-357

БЕЛКОВА Валентина Венедиктівна –

кандидат мистецтвознавства, член Спілки композиторів України, заслужений працівник культури України, доцент кафедри музикознавства, інструментальної та хореографічної підготовки Криворізького державного педагогічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1151-7753>
e-mail: etb@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ФОРТЕПІАННОГО ЦИКЛУ БОГДАНИ ФІЛЬЦ «МУЗИЧНІ ФРЕСКИ»

В основі професійної фортепіанної літератури українських авторів лежить зв'язок з народною музичною творчістю, тому в найпопулярніших творах українських митців відбивається одна з основних особливостей музично-творчого процесу сучасності – продовження накопичення фольклорних традицій національного музичного мистецтва. Виховні можливості української фортепіанної літератури впливають з кола її музичних образів та емоційних настроїв, адже побудована на широкому розмаїтті пісенно-танцювальних народних мелодій, українська фортепіанна музика, відтворюючи героїчні історичні картини минулого Батьківщини, куточки рідної української природи, здатна формувати й виховувати високі моральні якості людини, її різноманітні духовні потреби. Саме тому підвищений емоційний тон музичних творів для дітей та юнацтва, межує з ліричними, м'якими тонами, утворюючи багату музичну палітру фортепіанної музики сьогодення.

У статті автор розглядає фортепіанний цикл видатної української композиторки Богдани Фільц «Музичні фрески».

Богдана Михайлівна Фільц – надзвичайно яскрава постать в українській музичній культурі сьогодення. Композитор, педагог, заслужений діяч мистецтв України, доктор мистецтвознавства, лауреат премії імені Миколи Лисенка. Творчість Б. Фільц продовжує стильовий напрям, започаткований у композиторській спадщині Л. Ревуцького, В. Барвінського, Н. Нижанківського, М. Колесси.

Б. Фільц створювала музику, що пройнята сучасним пульсом життя, вона серйозна, глибока, в той же час сучасна, молодіжна, активна й художньо довершена.

Музична палітра композиторки відрізняється романтичною натхненністю, виразною мелодикою, ліричним світвідчуттям, щирістю у відтворенні людських почуттів, її музика наповнена глибоким філософським осмисленням, історичними паралелями між героїкою давніх і сучасних поколінь українців, глибокими інтимними переживаннями, несе оптимізм і позитивні емоції, вона оригінальна, наскрізь пронизана українськими народними елементами, захоплює глибиною музичної думки, блискучою формою, сердечністю, патріотизмом і щирістю.

Ключові слова: українська фортепіанна музика, фортепіанний цикл, Богдана Фільц, фортепіанні фрески.

BELIKOVA Valentyna Venediktyvna –

Candidate of Art History, member of the Union of Composers of Ukraine, Honored Worker of Culture of Ukraine, Associate Professor of the Department of Musicology, Instrumental and Choreographic Training of Kryvyi Rih State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1151-7753>
e-mail: etb@ukr.net

FEATURES OF THE PIANO CYCLE OF BOGDANA FILTZ «MUSIC FRESKAS»

In the article, the author examines the piano cycle «Musical frescoes» by the outstanding Ukrainian composer Bohdana Filts.

Ukrainian piano music in the context of world instrumental music has long gained a strong position. In the best works of outstanding Ukrainian composers, progressive achievements of Western European musical art were successfully combined with traditions of a purely national character.

The professional piano literature of Ukrainian authors is based on the connection with folk musical creativity, so the most popular works of Ukrainian artists reflect one of the main features of the musical and creative process of modern times – the continuation of the accumulation of folklore traditions of national musical art.

Bohdana Mykhailivna Filts is an extremely bright figure in the Ukrainian musical culture of today. Composer, teacher, honored artist of Ukraine, doctor of art history, laureate of Mykola Lysenko prize.

The creativity of B. Filts continues the stylistic direction initiated in the composer's heritage of L. Revutskyi, V. Barvinskyi, N. Nyzhankivskyi, and M. Kolessa. B. Filts created music imbued with the modern pulse of life, it is serious, deep, at the same time modern, youthful, active and artistically accomplished.

The musical palette of the composer is distinguished by romantic inspiration, expressive melody, lyrical worldview, sincerity in the reproduction of human feelings, her music is filled with deep philosophical understanding, historical parallels between the heroics of ancient and modern generations of Ukrainians, deep intimate experiences, carries optimism and positive emotions, it is original, permeated through and through with Ukrainian folk elements, captivates with the depth of musical thought, brilliant form, warmth, patriotism and sincerity.

The figurative and structural construction of the cycle «Musical frescoes» is sophisticated and rich. The composer uses bright notes, textural features, a wide range of piano registers, rhythmic and harmonic inflections.

The piano cycle «Musical frescoes» by Bohdana Filts is a popular work on the concert stage, which will contribute to the formation of aesthetic tastes and creative abilities of young musicians.

Key words: *Ukrainian piano music, piano cycle, Bohdana Filts, piano frescoes.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Українська фортепіанна музика в контексті світової інструментальної музики уже давно завоювала міцні позиції. У кращих творах видатних українських композиторів вдало поєдналися прогресивні досягнення західноєвропейського музичного мистецтва з традиціями суто національного характеру.

В основі професійної фортепіанної літератури українських авторів лежить зв'язок з народною музичною творчістю, тому в найпопулярніших творах українських митців відбивається одна з основних особливостей музично-творчого процесу сучасності – продовження накопичення фольклорних традицій національного музичного мистецтва.

Виховні можливості української фортепіанної літератури впливають з кола її музичних образів та емоційних настроїв, адже побудована на широкому розмаїтті пісенно-танцювальних народних мелодій, українська фортепіанна музика, відтворюючи героїчні історичні картини минулого Батьківщини, куточки рідної української природи, здатна формувати й виховувати високі моральні якості людини, її різноманітні духовні потреби.

Саме тому підвищений емоційний тон музичних творів для дітей та юнацтва, межує з ліричними, м'якими тонами, утворюючи багату музичну палітру фортепіанної музики сьогодення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Творча музична спадщина Б. Фільц є предметом розгляду в монографічних дослідженнях В. Белікової, М. Загайкевич, а також у низці наукових публікацій В. Белікової, С. Грици, М. Загайкевич, Л. Ніколасової, О. Німилович Л. Яросевич та ін., які розглядають побудову форми музичних творів, симбіоз поезії і музики, особливості звукопису тощо.

Мета статті – розглянути особливості фортепіанного циклу Богдани Фільц «Музичні фрески».

Виклад основного матеріалу дослідження. У м. Дрогобич у видавництві «Посвіт» доброю традицією було друкування нових нотних видань Богдани Михайлівни Фільц. У 2015 році видавництвом «Посвіт» був виданий навчальний посібник педагогічного репертуару до програм навчальної дисципліни «Основний музичний інструмент (фортепіано) для підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр», спеціальності 6.020204 «Музичне мистецтво»,

спеціалізація «Художня культура». До посібника увійшов фортепіанний цикл Б. Фільц «Музичні фрески», що містить п'ять мініатюр програмного характеру, які друкувалися вперше.

Кожна збірка композиторки була довгоочікуваним музичним висловом Б. Фільц у контексті української фортепіанної музики й слугувала бути свідком часів минулих років і сьогодення.

Ім'я Богдани Фільц добре знане не тільки в Україні, а й далеко за її межами. Багато хороших капел і співаків виконують її вокальні твори, особливо полюбують їх дитячі колективи. Яскраві й інтонаційно колоритні інструментальні опуси композиторки грають музиканти-виконавці в концертах і на міжнародних конкурсах, виборюючи престижні переможні місця. Безліч її композицій записано на аудіодиски різними виконавцями й колективами. Музика мисткині звучить у програмах міжнародних фестивалів, з академічних естрад Латвії, Литви, Австрії, Великої Британії, Італії, Німеччини, Польщі, Чехії, Сербії, Словаччини, Данії, Нідерландів, Фінляндії, Франції, США, Канади й багатьох інших країн.

Яскраве музичне обдаровання Богдани Фільц розвивалося під чуйним і високопрофесійним вишколом Станіслава Людкевича у Львові. Пізніше, вже в Києві, в аспірантурі ІМФЕ імені Максима Рильського АН України, її майстерність шліфувалася під керівництвом Льва Ревуцького. Цей винятковий факт біографії – навчання у двох титанів української музики – позначився на формуванні насамперед її національно-патріотичного світогляду та естетично-стильових особливостей індивідуального стилю, де новаторський пошук та інтуїтивна стихія творця були нерозривно пов'язані з ясною логікою розвитку думки, відмінною орієнтацією у сфері усталених класичних канонів.

У «композиторській скрині» Богдани Фільц – понад 400 творів різних форм і жанрів. Серед них численні хори й пісні для дітей, хорові композиції (переважно а cappella), романси на поезії Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Ліни Костенко, Дмитра Павличка, Миколи Сингаївського та інших. Понад півсотні прекрасних обробок народних пісень, зокрема колядок і щедрівок. Її сакральні хори на канонічні тексти стали окрасою репертуару багатьох дитячих та академічних капел: Великого дитячого хору Національної радіокомпанії України, дівочих хорів

«Вогник» і «Зоринка», хору хлопчиків і чоловіків «Дударик», Національної чоловічої капели імені Левка Ревуцького, Хору імені Платона Майбороди Національної радіокомпанії України, хорів «Хрещатик», «Відродження», «Благовість», «Пектораль», народної капели «Дніпро» й капели Київського політехнічного інституту та інших.

Показово, що її пісня «Любимо землю свою» набула значення гімну української співочої малечі, апофеозно звучить у програмах хорових фестивалів і конкурсів.

Численні інструментальні твори вражають багатобарвністю колориту й образністю розкриття вагомої теми, як-от «Київський триптих», відгук на Скрилівську трагедію «Largo lamentoso», «Світанок на Майамі» тощо. Фортепіанні композиції Богдани Фільц виконували відомі піаністи Марія Крушельницька, Борис Архімович, Юрій Кот, Ірина Алексійчук, Оксана Рапіта, Олександра Німилевич, Уляна Молчко та інші. Більше того, ці твори міцно увійшли в педагогічний репертуар музичних шкіл, їх залюбки грають діти, про що мріє майже кожен автор.

Юні артисти із задоволенням виконують її дитячу оперу «Лісова школа» на лібрето Теодори Савчинської-Латик. Чудові солоспіви та вокальні твори композиторки співали найкращі голоси України – Марія Байко, тріо сестер Бойко, Діана Петриненко, Людмила Божко, Людмила Юрченко, Лідія Кондрашевська, Людмила Войнаровська, Наталія Пелих, Тамара Ходакова, Ольга Григоренко, Олександр Враль, Дмитро Гнатюк, Анатолій Мокренко, Валерій Буймістер, Володимир Ігнатенко, Микола Шопша, Микола Коваль, Костянтин Столяр, Сергій Бортник, Маркіян Свято.

Музичні твори Б. Фільц мають широкий жанрово тематичний діапазон, наповнені світлими піднесеними почуттями, красою, лірикою та відзначаються самобутньою стильовою манерою. В них митець оригінально передає національний колорит сучасними засобами виразності: сміливо використовує дисонансні звучання, змішує різні функції та лади, співставляє контрастні регістри та ін.

Звеличення одухотвореної краси карпатських гір та барвистого побуту їх жителів, миттеві замальовки природи, станів настрою, знаменних подій – це лише короткий перелік образного змісту фортепіанних творів Б.Фільц. У них митець продовжує модернізацію різних жанрів фортепіанного мистецтва, де збагачення музичної мови (мелодики, гармонії, фактури, темпоритму, ладо тонального плану), драматургії відбувається у напрямку розширення образної, інтонаційної сфер, набуває нових семантичних та структурних характеристик. Приміром, вона широко використовує народнопісенні джерела та застосовує «фольклорну програмність», у гармонії поєднує лади народної музики, ладову перемінність та сучасні гармонії, створює особливі ритмічні візерунки тощо.

Перші твори для фортепіано були написані в період навчання у Львівській консерваторії – це мініатюри «Танок», «Три прелюдії», «Варіації»,

«Фантазія в стилі думи», «Експромт», «Капрічіо», «Три п'єси на теми лемківських пісень».

По закінченню композиторського факультету у 1958 році вона створює фортепіанний концерт ля-мажор, який виконала піаністка О. Кузьмович, а оркестром диригував М. Колесса.

Фортепіанна музика Б. Фільц – це понад 60 творів, які мають неабияку художню та педагогічну цінність. Вони характеризуються надзвичайно багатою та яскраво індивідуальною образністю та колоритом, новаторською інтонаційно-ритмічною та ладо-гармонічною будовою мелодики. Композиторка сама була прекрасною піаністкою, тому її твори для фортепіано дуже піаністичні, фактурно зручні, легко сприймаються та запам'ятовуються.

Серед складних – «Концерт для фортепіано з оркестром ля-мажор», «Лемківські варіації», «Варіації» та «Largo lamentoso» для двох фортепіано, «Весняне рондо», «Капрічіо», «Листок з альбому», цикли «Київський триптих», «Закарпатські новелети», «Три п'єси для фортепіано на теми лемківських народних пісень».

Середньої виконавської складності – цикли «Музичні присвяти», «Шість візерунків», «Калейдоскоп настроїв» та ін.

Більш простими є «На дитячій залізниці», «Бабусина казка», «Гра в м'ячик», «Хор лісових дзвіночків», цикл «Яворівські іграшки» тощо.

Отже, як зазначала М. Загайкевич, у фортепіанному доробку Б.Фільц є твори, які привертати увагу своїм задумом й жанровою особливістю і до них науковець віднесла цикл фортепіанних п'єс «Музичні присвяти», які були видані у 2002 р. Характеризуючи цю збірку, М. Загайкевич назвала перший цикл ремінісценціями музичних вражень минулих років.

Цикл «Музичні присвяти» – це враження від минулого і данина українським композиторам, які залишили особливий слід в її житті. Прагнучи передати їх авторську манеру, композиторка вводить в музичну тканину кожної мініатюри цитати з характерних для них творів, які слугують емоційно-образним «зерном», з якого виростає власна концепція.

Об'єднуючим чинником у драматургії циклу стала ідея посвяти, де кожна п'єса має власну лінію розвитку і підпорядковується певним законам логіки композиційного мислення. Як правило, у кожній з семи мініатюр чітко прослідковується тип викладу кожної будови із загальновираженими рисами – експозиційний, серединний з розташованою у ньому кульмінацією, заключний, як правило, репрізний. Визначальним у загальному характері руху є індивідуальний план драматургічного розвитку, пов'язаний із конкретним задумом кожної мініатюри, яку неможливо структурно конкретизувати та укласти у типову класифікацію інструментальних форм. Тут можна говорити про тенденцію вільного розгортання форми у цілому, звідси – про наскрізний розвиток при наявності загальних рис типових простих форм – контрастних і неконтрастних, репрізних, складових.

Перший твір циклу був написаний у 1965 році до 100-річчя Д. Січинського, а наступні з'явилися значно пізніше – у 1993 році присвята С. Людкевичу, в у другій половині 1990-х років – В. Барвінському, А. Кос-Анатольському, Є. Козаківі, Л. Ревуцькому та М. Колесі.

Стосовно фортепіанного циклу «Музичні фрески» Б. Фільц виявила своє бажання вшанування своїх друзів, колег, діячів музичного мистецтва, з якими довелося працювати у музично-творчій сфері.

Назвемо адресатів присвят циклу «Музичні фрески»: Марія Крушельницька («Фіалкова фреска-спогад») – відома українська піаністка-педагог, професор, народна артистка України, перша виконавиця багатьох творів Б. Фільц (наприклад: «Світанкова» та «Надвечірня» у 2007 р. у Львові; Валентина Белікова («Різдвяна фреска») – музикознавець, доцент Криворізького державного педагогічного університету (факультет мистецтв), авторка монографії про Б. Фільц «Оптимізм високого мистецтва» (2002 р.) та наукових робіт – «Поєднання фольклорних традицій і новаторства в інструментальних творах Б. Фільц» (2003 р.), «Фортепіанні твори Б. Фільц у навчальному процесі» (2004 р.), «Фольклорна лексика у творчості Б. Фільц (на матеріалі циклу «Три п'єси для фортепіано на теми українських народних пісень» (2005 р.), а також її донька Олена («Світанкова фреска»); Володимир Грабовський («Надвечірня фреска») – музикознавець, культуролог, викладач Дрогобицького державного музичного училища ім. В. Барвінського, голова Дрогобицької організації Національної спілки композиторів України, організатор творчих зустрічей і авторських концертів з Богданою Фільц від 1982 р.; Олександра Німилевич («Весняна фреска») – піаністка, педагог, музикознавець, редактор-упорядник пропонованого видання, видавниця ансамблевих творів (у складі фортепіанного дуету з Уляною Молчко) та солоспівів (разом із Іриною Кліш-сопрано) Богдани Фільц.

Поняття фреска (у перекладі з італійської fresco – свіжий) позначає техніку живопису фарбами на чистій або вапняній воді по свіжій чи сирій штукатурці, яка при висиханні утворює найтоншу прозору плівку карбонату кальцію, що закріплює фарби і робить фреску довговічною.

Фрескою також називають твір, виконаний у цій техніці. Фреска дозволяє створювати монументальні композиції та є однією з основних технік стінних розписів.

Зазвичай фрески виконувалися протягом одного дня, адже фарби вбираються, висихають разом із штукатуркою, завдяки чому не втрачають свій колір. Така техніка вимагала від художника високої майстерності, швидкого й точного нанесення малюнка і фарб. Можна сказати, що такими філігранними є і звукові фарби, мелодичні й гармонічні, а також орнаменти й форми музичних фресок Богдани Фільц.

Даючи загальну характеристику фортепіанним фрескам композиторки, можна відмітити їх лаконічність, неповторний образний світ, цікавий

авторський інтонаційний план. Наприклад, у завершальних тактах «Веснянкової фрески» Б. Фільц влітає інтонації української народної пісні «Паперушко», яка стала відомою завдяки вокальному тріо сестер Бойко.

Спробуємо дати короткий аналіз циклу «Музичні фрески» Б. Фільц. Кожна мініатюра циклу має від 24 до 42 тактів, що свідчить про утворення п'єс невеликих за своїм об'ємом. Музична форма їх має форму періоду або простої двочастинної форми. Музичний контекст кожної фрески розвивається чітко, вимальовуючи конкретний музичний образ

Перша п'єса «Світанкова фреска» утворена композиторкою у 2002 р., її виразна мелодія поширюється у приглушеній динаміці. Доволі часта зміна динамічних нюансів, звучання секстакордів у партії правої руки у низькому регістрі фортепіано, утворюють світанкову замальовку, що присвячена молодій дівчині, яка починає новий етап свого життя.

Перші звуки «Надвечірньої фрески» підкреслюють основну мелодичну лінію, яка нагадує лірико-драматичні народні українські пісні. Середня частина цієї фрески має марденто на першому звуці кожного такту, який імітаційно нагадує спів пташок, які ховаються по своїх домівках. Останні такти п'єси відтворюють спалахи сонця. П'єса була написана у 2003 р., а у 2013 р. авторка здійснила нову редакцію «Надвечірньої фрески».

Наступна фреска також має дві редакції. Перша редакція була написана у 2008 р., друга редакція у – 2014 р. «Фіалкова фреска-спогад» присвячена Марії Крушельницькій.

«Фіалкова фреска» сприймається як милий спогад про яскраві миттєвості від творчого спілкування авторки музики з відомою піаністкою-педагогом Марією Крушельницькою на святкуванні Великодня в церкві Святого Миколая на Аскольдовій могилі в Києві на початку 1990 р. Всюди були фіалки і люди тішилися їх розкішним цвітом. Ніжна і наспівна мелодія покладена в основу середньої частини. Цей епізод плавно переходить у репризу, яка точно повторює першу частину мініатюри.

Наступна п'єса «Різдвяна фреска» була написана у 2013 р. і нагадує ніжне хорове звучання дівочих різдвяних колядок.

Фортепіанна фактура у середньому епізоді наповнена акордами, які у своєму повторі нагадують різдвяні передзвони (на *f* та *ff*). Завершується п'єса початковою темою, яка звучить урочисто наче святковий спів.

Остання «Веснянкова фреска» була утворена Б. Фільц 4 травня 2015 р. Це бадьора, світла мелодія, в якій прослуховується радісна інтонація основної теми на *ff*. В останніх тактах знову звучить уже знайомий фрагмент знайомої коліскової теми.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Підводячи підсумки можна сказати, що образна і структурна побудова циклу «Музичні фрески» витончена і багата. Композиторка застосовує яскраві ремарки, фактурні

особливості, широке охоплення фортепіанних реєстрів, ритмічних та гармонічних зворотів. Фортепіанний цикл «Музичні фрески» Богдани Фільц є популярним твором на концертній естраді, який сприяє формуванню естетичних смаків та творчих здібностей молодих музикантів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Грабовський В. Богдана Фільц у краю Франковому. *Музична україністика: сучасний вимір. Збірник наукових статей на пошану заслуженої діячки мистецтв України, композиторки, кандидата мистецтвознавства Богдани Фільц*. К.: УМФЄ ім. М. Рильського НАН України, 2010. Вип. 5. С. 80–84.
2. Крушельницька Марія Тарасівна. Енциклопедія сучасної України. URL: <http://esu.co.ua/searcharticles.php?id=216>.
3. Рудик М. Ескізи по огляду української інструментальної музики останньої третини ХХ ст.: прелюдії, мініатюри, цикли інструментальних п'єс. *Вісник Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. Серія: Мистецтвознавство*. Івано-Франківськ, 2012. Вип. 23. С. 50–55.
4. Цикл «Музичні присвяти» Б.Фільц: Методичні рекомендації для студентів вищих мистецьких закладів освіти напряму підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво» / В. І. Буцяк, Н. Є. Турко, Т. Ю. Лосева. Рівне: РДГУ, 2009. 50 с.

REFERENCES

1. Hrabovskyy, V. (2010). Bohdana Fil'ts u kraju Frankovomu. *Muzychna ukraïnistyka: suchasnyu vymir*. [Bohdana Filts in Franko region.]. Kyiv. Vyp. 5. S. 80–84. [in Ukrainian]

2. Krushelnytska Mariya Tarasivna. URL: <http://esu.co.ua/searcharticles.php?id=216>. [in Ukrainian]
3. Rudyk, M. (2012). *Eskizy po ohlyadu ukraïnins'koyi instrumental'noyi muzyky ostannoyi tretyny KHKH st.: prelyudiyi, miniatyury, tsykly instrumentalnykh pyes*. [Sketches for a review of Ukrainian instrumental music of the last third of the 20th century: preludes, miniatures, cycles of instrumental pieces]. Kyiv. Vyp. 23. S. 50–55. [in Ukrainian]
4. Tsykl «Muzychni prysvyaty» B. Fil'ts: Metodychni rekomendatsiyi dlya studentiv vyshchyykh mystetskykh zakladiv osvity napryamu pidgotovky 6.020204 «Muzychne mystetstvo». (2009) [Cycle «Musical Dedications» by B. Filts: Methodological recommendations for students of higher art educational institutions in the field of training 6.020204 «Musical Art»]. Rivne. 50 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БЕЛІКОВА Валентина Венедиктівна – кандидат мистецтвознавства, член Спілки композиторів України, заслужений працівник культури України, доцент кафедри музикознавства, інструментальної та хореографічної підготовки Криворізького державного педагогічного університету.

Наукові інтереси: дослідження творчості сучасних українських композиторів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BELIKOVA Valentyna Venediktyvna – Candidate of Art History, member of the Union of Composers of Ukraine, Honored Worker of Culture of Ukraine, Associate Professor of the Department of Musicology, Instrumental and Choreographic Training of Kryvyi Rih State Pedagogical University.

Scientific interests: research of creativity of modern Ukrainian composers.

Стаття надійшла до редакції 04.02.2024 р.

УДК 78.091.3

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-357-362

ЛЕВИЦЬКА Ірина Миколаївна –

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри музично-інструментальної підготовки

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3566-2632>

e-mail: nimh@ukr.net

ОСАДЧА Тетяна Всеволодівна –

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри вокально-хорової підготовки

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6580-6465>

e-mail: tatyana.osadchaya55@gmail.com

ХУДОЖНЯ КОМУНІКАЦІЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДИРИГЕНТА З ХОРОВИМ КОЛЕКТИВОМ

У статті автор пропонує аналіз важливості художньої комунікації в контексті взаємодії між диригентом та хором. Автор визначає характеристики та особливості ефективною комунікації в музичному середовищі, звертаючи особливу увагу на роль емоційного вираження та мови тіла диригента у взаємодії з хором. Дослідження базується на аналізі практичного досвіду диригентів та учасників хорових колективів, а також на теоретичних підходах до вивчення комунікаційних процесів, що підкреслюють важливість розвитку вмінь художньої комунікації для підвищення ефективності роботи диригента з хором. Комунікативна взаємодія диригента з різними учасниками музичного процесу – це складний та різноманітний процес, який включає в себе різні аспекти та особливості. По-перше, диригент перебуває у тісній духовній взаємодії з композитором, яка полягає у розумінні та передачі авторських намірів, тлумаченні музичної ідеї та відтворенні його твору відповідно до авторського задуму. По-друге, диригент повинен розтлумачити співакам хору поетичний текст, тож диригент повинен налаштувати комунікативний зв'язок не тільки з композитором, але і автором словесного тексту. По-третє, художня комунікація диригента як керівника хорового колективу продовжується з концертмейстером для координації репетицій, виконання музичного матеріалу та вирішення різноманітних технічних питань і кінцевою метою діяльності хору та його управління є здійснення художньо-емоційного впливу на слухачку аудиторію. Автор вважає, що